

Forsvarsdepartementet

Vår dato: 13.12.2021

Deres dato: 13.09.2021

Vår sak.

Høringsfrist 13.12.2021

Bivdus innspill vs. Forsvarsdepartementets høring vs. forskrift om skyte- og øvingsfelt i sjø.

Fisken og fiskefeltene – selve grunnlaget for bosetting i fjordene og på kysten.

Kysten og fjordene med sine rike ressurser er selve livsnerven i de fleste sjøsamiske samfunn. For det er her ressursene er, som gav kokfisk og inntekt til befolkningen. Fisken la selve grunnlaget for å kunne bo og eksistere i fjordene og på kysten vår. Fisken ga et helhetlig liv til befolkningen i store og små samfunn, der selve grunnlaget lå - men fortsatt ligger - i tilgang til retten til fiske og de fiskeplassene som her hører til. Uten tilgang til fisken og fiskeområdene kan en ikke redde eller revitalisere det materielle kulturgrunnlaget i fiskeri Norge eller for samisk kultur, næring og språk.

Oppsummering av Bivdus innspill i denne sak.

Hovedkonklusjon:

- Bivdu går mot at det opprettes skyte- og øvingsfelt i sjøsamiske områder.
- Skyte- og øvingsfelt må ikke legges på fiskeplasser og hindre fiskernes rett til fiske (jf. Deltakerloven 21, siste ledd) og matauke (tradisjonelt fiske) etter urfolksrett.

Utredninger og undersøkelser:

- Bivdu konstaterer at Forsvarsdepartementet ikke har gjort tilstrekkelige og nødvendige undersøkelser og utredninger i saken om å etablere skyte- og øvingsfelt i sjøsamiske områder. Dette må gjøres.

Miljøkrav:

- Skyte- og øvingsfeltet må ikke forurense sjø og luft som kan føre til at mennesker og/eller dyr/fisk tar skade av dette.
- Områdene som benyttes til skyte- og øvingsfeltet skal ryddes etter bruk slik at naturen og økologien i område ikke blir påført skade. Opprydding av blind-gjengere må også skje slik at personer som fisker eller driver annen aktivitet i områder når skyte- og øvingsfeltet ikke benyttes, ikke kommer til skade.

Saksgang og utredning:

- Bivdu forutsetter at Forsvarsdepartementet varsler Bivdu om videre behandling av saken og at Bivdu blir kontaktet for konsultasjon i den videre saksprosessen (Jf. Sameloven nr. 76 § 4.2 *Konsultasjoner*)

Bakgrunn for oppsummeringen

Bivdu er en ideell og politisk uavhengig landsdekkende næringsorganisasjon som har som mål å ivareta samers og andre folks rett til høsting og bruk av de marine og anadrom ressursene i sine nærområder, slik befolkningen i Norge og i sjøsamiske område alltid har gjort fra de eldste tider av.

Bivdu vil ut fra sine vedtekter om å ivareta urfolksinteresser og Sameloven¹ gjennomføre konsultasjoner i alle saker som vil eller kan påvirke samenes kultur, næring, språk og samfunn. Konsultasjonsplikten er pålagt statlige- fylkeskommunale- og kommunale myndigheter å utføre, og er ikke noen høringsplikt, men en prosess som starter straks noen ønsker/planlegger å gjennomføre tiltak. Dvs. konsultasjoner starter i og under planleggingen og utarbeidelsen av eventuelle høringsdokumenter. Dette har ikke ansvarlig myndighet gjort i utredningen og offentliggjøring av denne sak.

Bivdu registrerer med bekymring det presset som utøves fra forsvaret for å båndlegge store områder, både kystnært og fjorder, til sitt bruk som skytefelt.

Bivdu er innforstått med at forsvaret har bruk for områder til øving med våpen, men det er frustrerende at det velges ut områder som biologisk svært sårbare for slik aktivitet, og samtidig veldig viktige fiskeområder for den mindre kyst og fjordflåten i sjøsamiske områder.

Fiskerens erfaring er at enhver aktivitet som enten er forurensende og/eller støyende for livet i havet er belastende for de områdene. Vi har friskt i minne alle de negative effektene seismikkskytingen hadde for fiskeriaktiviteten, også i uker etter at aktiviteten var opphørt. En slik eventuell aktivitet fra forsvaret vil komme på toppen av det som allerede er der.

Bivdu frykter at forsvarets aktivitet i forbindelse med bruk av ønskede skytefelt vil ha en tilsvarende effekt som seismikkskyting, med tap av fiskeområder i uker etterpå, spesielt gjelder det de planlagte skytefeltene i fjordområdene.

Bivdu vil i alle saker som angår fiske og arealbruk i sjøsamiske områder være klar på at retten til fiske tilhører folket. Alle sjøarealer som i forbindelse med fiske til hushold og i næringsøyemed, fortsatt er knyttet til retten til fiske som er nedfelt i Deltakerloven § 21, siste ledd. Det er for Bivdu avgjørende at kunnskap om fiske og tradisjonell bruk av sjøarealene synliggjøres i statlig, fylkeskommunal og kommunal forvaltning ved planlegging og bruk av sjøarealer i samisk områder. Dette gjelder også i planlegging av skyte- og øvingsområder i sjø.

Bivdu forutsetter at forsvaret vurderer andre områder for sin aktivitet slik at de er til minst mulig ulempe for utøvelsen av kyst og fjordfiske. Spesielt gjelder dette den minste flåten med minst mobilitet, som vil bli hardest og urimelig hårdt rammet da de har minst eller ingen mulighet i valg av andre fiskeområder.

¹ Konsultasjon med statlige myndigheter

Bivdu, har et formål som tar utgangspunkt i ILO-konvensjon 169 artikkel 6, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, artikkel 27 og Urfolkserklæringens av 2007 artikkel 18 og 3, ivareta samiske og lokalt fiskeri. Ut fra dette oppfyller Bivdu grunnlaget for konsultasjonsretten i saker som påvirker samenes kultur, samfunn, næring og språk, med statlige myndigheter, fylkeskommuner og kommuner (jf. Sameloven nr. 76 (sist endret 11.06.2021) § 1-1 Lovens formål og Kapittel 4 *Konsultasjoner*).

Avslutningsvis vil Bivdu nevne at alle utbyggere og de som ellers ønsker å båndlegge sjøareal til aktiviteter (også skyte- og øvingsfelt) i sjøsamiske områder har plikt på seg til å konsekvens utredes i sjøsamisk bruk av området. Dette gjelder både historisk og dagens bruk av området. Konsekvens utredningen skal også gi en samla vurdering av all annen aktivitet som kommer i tillegg til fjord- og kystfiske, men også for alle ander som bor i området. Konsekvensanalysen må bl.a. inneholde rettighetsforholdene som bygger på urfolksrett ² som gjelder alle som bor her og har det til fiske (Jf. Deltakerloven § 21, siste ledd).

Bivdu vil helt til slutt gjøre oppmerksom på at fiske til matauke og til husholdsbruk også medregnes som viktig naturgrunnlag for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv i sjøsamiske fjord- og kystområder.

Mvh. Inge Arne Eriksen,

leder i Bivdu

Postadresse:

Rødsvingelveien 35

9516 ALTA

² Jf. Høyesterettsdom -2021-1975-S, avsagt 11. oktober 2021, Fosen dommen.